

Міністерство освіти і науки України
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра економіки природокористування та економічної теорії

Затверджено
Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації
проф. Гаврилюк С.В. _____
« ____ » _____ 20__ р.

Основи економічної теорії

Робоча програма
вибіркової навчальної дисципліни
підготовки бакалавра
напряму підготовки 6.030402 «Правознавство»

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи економічної теорії» для студентів 1 курсу напряму підготовки 6.030402 «Правознавство» заочної форми навчання. – 21 вересня 2015 року. – 19 с.

Розробники:

к.е.н., доцент кафедри економіки
природокористування та економічної теорії _____ **Матвійчук Н.М.**

Рецензент:

д.е.н., проф., завідувач кафедри економіки
природокористування та економічної теорії _____ **Стрішенець О. М.**

Робоча програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри економіки природокористування та економічної теорії

протокол № 3 від 22 вересня 2015 р.

Завідувач кафедри: _____ (Стрішенець О.М.)

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією інституту економіки та менеджменту

протокол № 2 від 7 жовтня 2015 р.

Голова науково-методичної
комісії інституту _____ (Бегун С.І.)

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою університету

протокол № 2 від 21 жовтня 2015 р.

Вступ

Робоча програма навчальної дисципліни “Основи економічної теорії” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів напрямку підготовки “Правознавство»

Предметом вивчення навчальної дисципліни є проблеми ефективності використання суспільством обмежених виробничих ресурсів і шляхів досягнення максимально ефективних результатів у задоволенні невпинно зростаючих людських потреб.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна “Основи економічної теорії” є методологічною основою для всіх економічних наук: “Макроекономіка”, “Мікроекономіка”, “Економіка підприємства”, “Маркетинг”, “Фінанси” підприємств, “Державні фінанси” та ін.

Робоча програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів:**

1. Загальні засади економічного розвитку.
2. Теоретичні основи мікроекономіки.
3. Основи макроекономіки.
4. Світове господарство і форми міжнародних економічних відносин

Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		заочна форма навчання
Кількість кредитів - 4	0304 Право	вибіркова
Модулів	030402 - Правознавство	Рік підготовки – 1
Змістових модулів – 4		Семестр – 1, 2
ІНДЗ: немає		Лекції - 10 год.
Загальна кількість годин - 120		Практичні (семінари) – 4 год.
Тижневих годин (для денної форми навчання):	бакалавр	Лабораторні ----- год.
Аудиторних -		Самостійна робота - 92 год.
самостійної роботи - 3		Консультації - 14 год.
консультацій -		Форма контролю: <u>залік</u>

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Основи економічної теорії» є комплексне вивчення економічних категорій та процесів, закономірностей функціонування економічних систем, поведінки господарюючих суб'єктів в ринкових умовах, ґрунтовне пізнання проблем ефективності використання суспільством обмежених виробничих ресурсів і шляхів досягнення максимально ефективних результатів у задоволенні невідкладно зростаючих людських потреб.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Основи економічної теорії» є:

- володіти категоріальним апаратом та методологією дослідження;
- науково обґрунтувати загальні основи економічного життя суспільства;
- сформулювати адекватні уявлення про суть економічних явищ і їх взаємозв'язки;
- вивчити механізм дії економічних законів і їх використання людьми у процесі господарської діяльності;
- визначити суттєві риси та особливості розвитку економічних систем;
- з'ясувати роль економічної теорії у розробці шляхів формування соціально-орієнтованої економічної системи суспільства;
- сформулювати культуру економічного мислення
- навчити практично застосовувати здобуті знання, приймати оптимальні господарські рішення в умовах обмежених виробничих ресурсів з метою

задоволення потреб індивіда та суспільства на мікро- та макрорівні.

Після вивчення дисципліни студенти повинні:

знати :

- економічні категорії та економічні закони;
- закономірності та особливості функціонування економічних систем;
- загальні основи суспільного виробництва і закономірності його розвитку;
- термінологію і основні методи економічного аналізу на мікро- та макрорівні;
- проблеми економіки, закономірності її розвитку, суперечності, методи регулювання;
- принципи раціонального поведіння господарських суб'єктів на ринку;
- економічні основи функціонування та розвитку світового господарства.

вміти :

- використовувати знання про економічні категорії і закони для аналізу основних економічних явищ та процесів в світі, країні, регіоні;
- застосовувати методи економічного аналізу при дослідженні економічних процесів та явищ;
- аналізувати особливості розвитку та становлення економічних відносин між людьми у процесі господарської діяльності.

Програма навчальної дисципліни

I семестр

Тема 1. Економічна теорія як наука

Економіка як складова теорії та практики в суспільстві. Економічна теорія як наука. Еволюція предмету та основні школи економічної теорії (меркантилізм, фізіократи, класична політична економія, марксизм, маржиналізм, кейнсіанство, монетаризм, інституціоналізм та неоінституціоналізм). Сучасні економічні теорії. Розвиток економічної думки в Україні.

Економічні категорії і закони. Класифікація економічних законів (всезагальні, загальні і специфічні). Функції економічної теорії (пізнавальна, методологічна, практична, прогностична, виховна).

Структура навчального курсу “Економічна теорія”: політекономія, мікроекономіка, макроекономіка, мегаекономіка, мезоекономіка. Позитивна економічна теорія. Нормативна економічна теорія.

Методи дослідження економічних явищ. Метод наукової абстракції. Методи аналізу і синтезу. Методи індукції та дедукції. Метод аналогії. Метод порівняння. Історичний і логічний методи. Метод економічного моделювання. Метод економічного експерименту.

Тема 2. Економічна система та відносини власності

Зміст і структурні елементи економічної системи. Продуктивні сили і виробничі відносини. Господарський механізм. Формаційний та цивілізаційний

підходи до процесів суспільного розвитку. Поняття "цивілізація". Аграрне суспільство. Індустріальне суспільство. Постіндустріальне суспільство.

Типи економічних систем, їх характеристика. Економічні системи ринкового типу: ринкова економіка вільної конкуренції (чистий капіталізм), сучасна змішана ринкова економіка. Економічні системи неринкового типу: Традиційна система. Адміністративно-командна система. Сучасні моделі змішаної економіки.

Відносини власності в економічній системі. Об'єкти і суб'єкти власності. Юридичний та економічний аспекти власності. «Тріада власності»: володіння, користування, розпорядження. Типи, види і форми власності. Приватна власність. Суспільна власність. Методи переходу однієї форми власності в іншу.

Тема 3. Економічні потреби суспільства та їх зв'язок з виробництвом

Економічні потреби суспільства, їх суть і структура. "Піраміда потреб" А. Маслоу. Закон зростання потреб. Економічні блага: споживчі і виробничі, матеріальні і нематеріальні. Економічні інтереси.

Поняття виробництва. Поняття суспільного виробництва і його форми. Натуральне господарство і товарне виробництво. Матеріальне й нематеріальне виробництво. Основні економічні фактори (ресурси) виробництва, їх взаємодія.

Проблеми сучасного виробництва: обмеженість ресурсів і безмежність потреб. Крива виробничих можливостей.

Тема 4. Товарне виробництво як основа ринкової економіки

Поняття ринку, його характерні риси, основні принципи функціонування. Етапи формування ринку. Структура ринку.

Функції ринку: інтегруюча, інформаційна, регулююча, стимулююча, санаційна, розподільча, алокаційна.

Інфраструктура ринку: суть і структура. Функції інфраструктури. Біржі як елемент інфраструктури ринку. Товарні, валютні, фондові біржі та їх характеристика. Цінні папери. Біржа праці.

Товар і його властивості. Товар і його властивості. Мінова вартість товару. Споживча вартість товару. Вартість як цінність товару. Корисність. Теорії вартості товару: теорія трудової вартості. Теорія граничної корисності. Теорія попиту та пропозиції.

Тема 5. Гроші та грошова система

Сутність та походження грошей. Еволюція грошових відносин. Форми вартості: проста, розгорнута, грошова. Функції грошей та їх характеристика.

Види грошей: товарні, символічні (паперові), кредитні, електронні. Грошова маса та грошові агрегати. Грошовий обіг та його закони. Грошова маса та грошові агрегати. Ліквідність. Грошовий обіг та його закони. Безготівковий та готівковий обіг. Грошова система та її елементи. Види грошових систем: біметалізм, монометалізм, система паперово-кредитних грошей.

Тема 6. Основи мікроекономічного аналізу

Мікроекономічні суб'єкти (домогосподарство, підприємство, держава) та їх

поведінка в ринковій економіці.

Суть попиту та фактори, що його визначають. Товари-субститути та товари-комплементи. Закон попиту. Крива попиту. Зміни в попиті. Зміни величини попиту.

Пропозиція. Зміст та фактори, що на неї впливають. Крива пропозиції Закон пропозиції. Зміни величини пропозиції. Зміни в пропозиції.

Взаємозв'язок попиту, пропозиції та ціни. Ринкова рівновага та механізм ринкового ціноутворення. Причини порушення ринкової рівноваги та шляхи її відновлення. Дефіцит і надлишок товарів на ринку як прояви порушення ринкової рівноваги.

Еластичність попиту і пропозиції. Еластичність попиту за ціною, доходом і перехресна еластичність.

Тема 7. Підприємництво в ринковій економіці

Підприємництво, його суть, основні принципи та функції. Умови існування підприємництва. Суб'єкти і об'єкти підприємницької діяльності. Види підприємницької діяльності.

Підприємство як суб'єкт підприємницької діяльності. Основні ознаки підприємств. Організаційні форми підприємств, їх переваги та обмеження: одноосібне підприємство, партнерство (товариство), корпорація. Види господарських товариств: повне, товариство з обмеженою відповідальністю, командитне товариство. Публічні акціонерні товариства. Приватні акціонерні товариства.

Види підприємств за розміром та формою власності. Кооперативи. Державні підприємства. Комунальні підприємства. Великі, середні і малі підприємства.

Об'єднання підприємств у ринковій економіці: картелі, синдикати, трести, концерни, конгломерати, ФПГ.

Тема 8. Доходи і витрати підприємства

Сутність витрат виробництва. Бухгалтерський підхід до витрат. Економічний підхід до витрат підприємства. Витрати виробництва у короткостроковому періоді. Зовнішні (явні) і внутрішні (неявні) витрати. Нормальний прибуток. Постійні витрати. Змінні витрати. Валові і середні витрати. Граничні витрати. Загальні витрати. Витрати виробництва в довгостроковому періоді.

Собівартість продукції: види та шляхи зниження. Дохід підприємства: загальний, середній, граничний. Прибуток і його економічна природа. Бухгалтерський та економічний прибуток. Функції прибутку. Норма прибутку (рентабельність) і чинники, що її визначають. Основні напрями використання прибутку.

Тема 9. Конкуренція і монополія в ринковій економіці

Конкуренція та її роль у формуванні ринкової економіки. Умови виникнення та існування конкуренції. Закон конкуренції та його функції. Позитивні і негативні наслідки конкуренції.

Види економічної конкуренції за галузево-територіальною ознакою: внутрішньогалузева, міжгалузева, міжнародна. Ідеальна ринкова структура. Реальна ринкова структура. Чиста (досконала) конкуренція та її ознаки. Монополістична конкуренція і диференціація товару.

Характеристика чистої монополії та причини її виникнення. Адміністративна, природна, економічна монополії. Цінова дискримінація. Види монополістичних об'єднань та їх характеристика.

Особливості функціонування олігополістичних структур на ринку. Кооперативна і некооперативна поведінка на ринку олігополії. Чиста і диференційована олігополія. М'яка і жорстка олігополія.

Методи конкурентної боротьби: цінові і нецінові, чесні і нечесні. Антимонопольна політика держави. Антимонопольне законодавство. Антимонопольний комітет України.

Тема 10. Ринок праці

Ринок праці та ставка зарплати. Попит на робочу силу та її пропозиція. Заробітна плата як ціна робочої сили, її форми та системи. Почасова і відрядна системи оплати праці. Мінімальна заробітна плата. Номінальна заробітна плата. Реальна заробітна плата.

Ринки праці: конкурентний, недосконалим конкурентний, моносонія.

Диференціація ставок зарплати та її причини.

Тема 11. Ринки капіталу та землі

Капітал як матеріальна основа підприємницької діяльності. Властивості і види капіталу. Основний та оборотний капітал. Фізичне та моральне зношування основного капіталу. Амортизація. Активна і пасивна частина основного капіталу. Форми капіталу (виробнича, товарна, грошова), його кругообіг та оборот.

Відсоток та фактори його зміни. Дисконтування. Номінальна і реальна відсоткова ставка.

Особливості ринку землі. Попит на землю та її пропозиція. Земельна рента та її види: диференційована, абсолютна й монопольна.

II семестр

Тема 12. Національна економіка та її основні показники

Сутність макроекономіки та цілі макроекономічної політики. Система національних рахунків: зміст, призначення та принципи побудови. Відмінність СНР від балансу народного господарства.

Загальна характеристика валового внутрішнього продукту (ВВП). Валовий національний продукт (ВНП) та його відмінність від ВВП. Проміжна та кінцева продукція. Методи розрахунку ВНП: виробничий, за доходами і за витратами. Реальні та номінальні показники. Недоліки обчислення ВВП та ВНП.

Похідні показники: чистий національний продукт, національний дохід, особистий дохід, використовуваний дохід.

Тема 13. Економічні цикли та економічне зростання

Циклічність як форма розвитку економіки. Причини циклічних коливань. Економічний цикл. Фази економічного циклу та їх характеристика. Спад і піднесення. Види економічних циклів за тривалістю. Короткі, середні та довгі цикли. Особливості сучасних економічних циклів. Державне антициклічне регулювання.

Економічне зростання та його вимірювання. Екстенсивний тип економічного зростання. Інтенсивний тип економічного зростання. Переважно інтенсивний і переважно екстенсивний типи економічного зростання. Фактори економічного зростання: прямі і непрямі. Наслідки економічного зростання.

Тема 14. Інфляція та безробіття як прояви макроекономічної нестабільності

Зайнятість населення у ринковій економіці. Економічно активне населення: зайняті й безробітні. Економічно неактивне населення. Безробітні. Рівень безробіття. Причини виникнення безробіття. Види безробіття. Фрикційне, структурне і циклічне безробіття. Природний рівень безробіття. Добровільне і вимушене безробіття. Фактичний рівень безробіття та повна зайнятість. Інфляція та безробіття. Крива Філіпса. Соціально-економічні наслідки безробіття: позитивні і негативні наслідки. Закон Оукена. Державне регулювання зайнятості.

Сутність і причини виникнення інфляції. Вимірювання інфляції та її види. Помірна та повзуча інфляція. Галопуюча інфляція. Гіперінфляція. Інфляція попиту. Інфляція пропозиції. Збалансована і незбалансована інфляція. Очікувана і неочікувана інфляція. Відкрита і прихована інфляція. Експортована та імпортована інфляція. Інфляційна спіраль. Соціально-економічні наслідки інфляції. Антиінфляційна політика держави: адаптивна і активна.

Тема 15. Доходи населення й соціальна політика

Сутність, види та джерела формування доходів. Доходи від трудової та підприємницької діяльності. Доходи від власності. Доходи, що не пов'язані з оцінкою результатів діяльності. Номінальні і реальні доходи. Індксація доходів.

Розподіл доходів та причини нерівності в доходах. Функціональний розподіл доходів і факторні доходи. Персональний розподіл доходів. Вимірювання доходної нерівності населення. Крива Лоренца. Коефіцієнт Джині. Децильний коефіцієнт

Добробут населення і його вимірювання. Прожитковий мінімум. Межа бідності. Соціальна політика: суть, підходи, функції. Трансфертні платежі. Система соціального забезпечення. Система соціального страхування. Система соціальної допомоги. Система соціальних гарантій.

Тема 16. Кредитна система і грошово-кредитна політика

Суть кредиту та його функції. Принципи кредитування. Позиковий процент. Суб'єкти та об'єкти кредитних відносин. Форми та види кредитів. Комерційний кредит. Банківський кредит. Види банківського кредиту. Споживчий кредит. Державний кредит. Міжнародний кредит. Іпотечний кредит. Ломбардний кредит.

Кредитна система та її структура. Банківська система, принципи її побудови та функціонування. Види комерційних банків та їх операції. Спеціалізовані та

універсальні банки. Регіональні, загальнодержавні і міжнародні банки. Активні, пасивні і посередницькі операції комерційних банків. Роль Національного банку в банківській системі.

Зміст та інструменти грошово-кредитної політики держави. Цілі грошово-кредитної політики держави та її види. Прямі інструменти ГКП. Непрямі інструменти ГКП. Облікова ставка НБУ. Обов'язкові банківські резерви. Операції на відкритому ринку з державними цінними паперами.

Тема 17. Бюджетно-податкова політика

Державний бюджет як основний фінансовий план держави. Бюджетна система. Види бюджетів. Функції державного бюджету. Джерела надходжень і напрями витрачання коштів державного бюджету. Дефіцит бюджету: суть, види, причини виникнення та проблеми його покриття. Профіцит державного бюджету. Державний борг та проблеми його обслуговування. Зовнішній державний борг. Внутрішній державний борг. Причини виникнення та шляхи подолання державного боргу.

Податки - основне джерело надходжень до бюджету. Податкова система та податкова політика. Принципи оподаткування. Елементи системи оподаткування. Види та функції податків. Прямі та непрямі податки. Оптимальне оподаткування. Крива Лаффера. Фіскальна політика. Види, цілі та інструменти фіскальної політики. Дискреційна та недискреційна фіскальна політика. Стимулююча фіскальна політика. Стримуюча фіскальна політика.

Тема 18. Інтернаціоналізація економічних зв'язків та світове господарство

Інтернаціоналізація економічних зв'язків. Міжнародний поділ праці та його форми: міжнародна спеціалізація виробництва та міжнародне кооперування. Види міжнародного поділу праці: загальний, частковий, одиничний. Фактори, що визначають міжнародний поділ праці.

Інтеграційні процеси та угруповання. Рівні розвитку міжнародної економічної інтеграції.

Суть та об'єктивні умови виникнення світового господарства. Етапи розвитку світового господарства. Систематизація країн світового господарства, принципи їх об'єднання.

Глобалізація як закономірний процес світогосподарського розвитку. Загальна характеристика процесу глобалізації. Форми прояву глобалізації. Переваги глобалізації та її негативні наслідки.

Глобальні проблеми: сутність та причини виникнення. Основні глобальні проблеми сучасності. Шляхи вирішення глобальних проблем. Міжнародне співробітництво у розв'язанні глобальних проблем.

Тема 19. Міжнародна торгівля

Міжнародні економічні відносини та їх форми. Міжнародна торгівля та зовнішньоторговельна політики. Основні теорії міжнародної торгівлі. Теорія абсолютних переваг А.Сміта. Теорія порівняльних переваг Д. Рікардо.

Протекціонізм і вільна торгівля. Інструменти протекціоністської зовнішньоторговельної політики: тарифні і нетарифні інструменти. Мито (експортне, імпортне, адвалерне, специфічне, комбіноване). Квотування. Експортні субсидії. Демпінг. Наслідки використання митних тарифів.

Тема 20. Міжнародний рух капіталу і робочої сили

Міжнародний рух капіталів. Причини вивозу капіталу. Наслідки вивозу капіталу. Форми вивозу капіталу: позичкова і підприємницька. Прямі й портфельні інвестиції. Транснаціональні корпорації. Види та форми міжнародних кредитів.

Міжнародна міграція робочої сили. Сутність та причини міграції робочої сили. Форми міжнародної міграції робочої сили. Наслідки міграції робочої сили для країни-експортера та країни-імпортера робочої сили.

Тема 21. Міжнародні валютно-фінансові відносини

Міжнародна валютна система та її еволюція. Валютний курс та політика його регулювання. Види валютних курсів. Реальний та номінальний валютний курси. Котирування.

Платіжний баланс: структура та методи збалансування.

Структура навчальної дисципліни

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Лек.	Практ.	Конс.	Сам. роб.
1	2	3	4	5	6
I семестр					
Тема 1. Економічна теорія як наука.	4	1	-		3
Тема 2. Економічна система та відносини власності	7	-	-		7
Тема 3. Економічні потреби суспільства та їх зв'язок з виробництвом	4	1	-		3
Тема 4. Товарне виробництво як основа ринкової економіки	4	1	-		3
Тема 5. Гроші та грошова система	5	1	-	1	3
Тема 6. Основи мікроекономічного аналізу	7	-	-		7
Тема 7. Підприємництво у ринковій економіці.	5	1	-	1	3
Тема 8. Доходи і витрати підприємства	7	-	-		7
Тема 9. Конкуренція і монополія в ринковій економіці.	5	1	-	1	3
Тема 10. Ринок праці	4	-	-	1	3
Тема 11. Ринки капіталу та землі	3	-	-		3
Всього годин за семестр	55	6	-	4	45
II семестр					
Тема 12. Національна економіка та її основні показники	5	1	-	1	3
Тема 13. Економічні цикли та економічне зростання	8	-	-	1	7
Тема 14. Інфляція та безробіття як прояви макроекономічної нестабільності	6	1	1	1	3
Тема 15. Доходи населення й соціальна політика	5	-	1	1	3

Тема 16. Кредитна система та грошово-кредитна політика держави.	6	1	1	1	3
Тема 17. Бюджетно-податкова політика	6	1	1	1	3
Тема 18. Інтернаціоналізація економічних зв'язків та світове господарство	8	-	-	1	7
Тема 19. Міжнародна торгівля	7	-	-	1	6
Тема 20. Міжнародний рух капіталу і робочої сили	7	-	-	1	6
Тема 21. Міжнародні валютно-фінансові відносини	7	-	-	1	6
Всього годин за семестр	65	4	4	10	47
Усього годин	120	10	4	14	92

Теми семінарських занять

№ з/п	Тема	Кількість годин
II семестр		
1	<p>Інфляція та безробіття як прояви макроекономічної нестабільності</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зайнятість населення у ринковій економіці. 2. Причини виникнення та види безробіття. 3. Визначення рівня безробіття. Соціально-економічні наслідки безробіття. 4. Цілі, принципи та механізм державного регулювання зайнятості. 5. Сутність і причини виникнення інфляції. 6. Вимірювання інфляції та її види. 7. Соціально-економічні наслідки інфляції. 8. Основні заходи антиінфляційної політики держави. <p>Доходи населення і соціальна політика</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність, види та джерела формування доходів. Номінальні і реальні доходи. 2. Розподіл доходів у суспільстві та вимірювання доходної нерівності населення (крива Лоренца). 3. Добробут населення та соціальна політика держави. 	2
2	<p>Кредитна система та грошово-кредитна політика держави</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Кредит: зміст, функції і принципи функціонування. 2. Форми та види кредиту. 3. Кредитна система та її структура. 4. Види комерційних банків та їх операції. 5. Роль Національного банку в банківській системі. 6. Суть та цілі грошово-кредитної політики. 7. Види та інструменти грошово-кредитної політики. <p>Бюджетно-податкова політика</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Державний бюджет та його функції. Доходи і видатки державного бюджету 2. Бюджетний дефіцит: причини виникнення та способи погашення. 3. Державний борг та способи його обслуговування 4. Податки та податкова політика. Крива Лаффера. 5. Фіскальна політика та її інструменти. 	2
Разом		4

Самостійна робота

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	<p>Економічна теорія як наука.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зародження економічних знань в стародавньому світі. 2. Економічні вчення епохи середньовіччя. 3. Економічні школи капіталізму. 4. Сучасні економічні вчення. 5. Розвиток економічної науки в Україні. 	3
2	<p>Економічна система та відносини власності</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зміст і структурні елементи економічної системи. 2. Формацийний та цивілізаційний підходи до процесів суспільного розвитку. 3. Типи економічних систем, їх характеристика. 4. Сучасні моделі змішаної економіки. 5. Відносини власності в економічній системі. 6. Об'єкти і суб'єкти власності. 7. Типи, види і форми власності. 	7
3	<p>Економічні потреби суспільства та їх зв'язок з виробництвом.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ефективність виробництва та чинники, що її визначають. 2. Сутність, вимірювання та шляхи підвищення продуктивності праці. 	3
4	<p>Товарне виробництво як основа ринкової економіки.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості функціонування товарних бірж. 2. Фондові біржі як важливий елемент інфраструктури ринку. 3. Валютні біржі. 	3
5	<p>Гроші та грошова система</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність та походження грошей. Форми вартості: проста, розгорнута, грошова. 2. Функції грошей та їх характеристика. 3. Види грошей: товарні, символічні (паперові), кредитні, електронні. 4. Грошова маса та грошові агрегати. Грошовий обіг та його закони. 5. Грошова система та її елементи. Види грошових систем. 	3
6	<p>Основи мікроекономічного аналізу</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мікроекономічні суб'єкти та їх поведінка в ринковій економіці. 2. Суть попиту та фактори, що його визначають. Закон попиту. 3. Пропозиція. Зміст та фактори, що на неї впливають. Закон пропозиції. 4. Ринкова рівновага та механізм ринкового ціноутворення. 5. Еластичність попиту і пропозиції. 	7
7	<p>Підприємництво в ринковій економіці.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Теорії та моделі підприємництва. 2. Особливості підприємництва в Україні. 3. Основні форми і методи управління підприємством. 4. Сутність і основні види маркетингу. 5. Економічна ефективність виробництва та її показники. 	3
8	<p>Доходи і витрати підприємства</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність витрат виробництва. Бухгалтерський та економічний підходи до витрат. 2. Витрати підприємства в довго- та короткостроковому періоді. 	7

	<p>3. Собівартість продукції: види та шляхи зниження.</p> <p>4. Дохід та прибуток підприємства. Норма прибутку (рентабельність) і чинники, що її визначають.</p>	
9	<p>Конкуренція і монополія в ринковій економіці.</p> <p>1. Недобросовісна конкуренція.</p> <p>2. Форми монополістичних об'єднань.</p> <p>3. Світове антимонопольне законодавство та практика.</p> <p>4. Антимонопольна діяльність в Україні.</p>	3
10	<p>Ринок праці</p> <p>1. Ринок праці та ставка зарплати.</p> <p>2. Попит на робочу силу та її пропозиція.</p> <p>3. Заробітна плата як ціна робочої сили, її форми та системи. Почасова і відрядна системи оплати праці.</p> <p>4. Мінімальна заробітна плата. Номінальна заробітна плата. Реальна заробітна плата.</p> <p>5. Ринки праці: конкурентний, недосконало конкурентний, монополія.</p> <p>6. Диференціація ставок зарплати та її причини.</p> <p>Ринки капіталу та землі</p> <p>1. Капітал як матеріальна основа підприємницької діяльності.</p> <p>2. Властивості і види капіталу. Основний та оборотний капітал.</p> <p>3. Фізичне та моральне зношування основного капіталу. Амортизація.</p> <p>4. Форми капіталу (виробнича, товарна, грошова), його кругообіг та оборот.</p> <p>5. Відсоток та фактори його зміни.</p> <p>6. Особливості ринку землі. Попит на землю та її пропозиція.</p> <p>7. Земельна рента та її види: диференційована, абсолютна й монополія.</p>	6
11	<p>Національна економіка та її основні показники.</p> <p>1. Сутність та складові сукупного попиту і сукупної пропозиції.</p> <p>2. Макроекономічна рівновага як фундаментальна проблема економіки.</p> <p>3. Динаміка ВВП України.</p> <p>4. Тіньова економіка в західних країнах та її особливості в Україні.</p> <p>5. Суб'єкти макроекономічних відносин.</p>	3
12	<p>Економічні цикли та економічне зростання</p> <p>1. Циклічність як форма розвитку економіки. Причини циклічних коливань.</p> <p>2. Економічний цикл. Фази економічного циклу та їх характеристика.</p> <p>3. Види економічних циклів за тривалістю.</p> <p>4. Особливості сучасних економічних циклів. Державне антициклічне регулювання.</p> <p>5. Економічне зростання та його вимірювання. Типи економічного зростання.</p> <p>6. Фактори та наслідки економічного зростання.</p>	7
13	<p>Макроекономічна нестабільність: безробіття й інфляція.</p> <p>1. Взаємозв'язок інфляції та безробіття.</p> <p>2. Приховане безробіття в Україні.</p> <p>3. Шляхи формування раціональної і ефективної зайнятості в Україні.</p>	3
14	<p>Кредитна система та грошово-кредитна політика</p> <p>1. Особливості банківської системи України та зарубіжних країн.</p>	3

	2. Небанківські фінансові установи. 3. Грошовий мультиплікатор.	
15	Бюджетно-податкова політика 1. Податкова системи України та проблеми її реформування. 2. Формування державного бюджету країни. 3. Бюджетний дефіцит і державний борг України.	3
16	Інтернаціоналізація економічних зв'язків та світове господарство 1. Інтернаціоналізація економічних зв'язків. 2. Міжнародний поділ праці та його форми: міжнародна спеціалізація виробництва. Фактори, що визначають міжнародний поділ праці. 3. Інтеграційні процеси та угруповання. 4. Суть та об'єктивні умови виникнення світового господарства. Етапи розвитку світового господарства. 5. Глобалізація як закономірний процес світогосподарського розвитку. 6. Глобальні проблеми: сутність та причини виникнення. Шляхи вирішення глобальних проблем.	7
17	Міжнародна торгівля 1. Міжнародні економічні відносини та їх форми. 2. Міжнародна торгівля та зовнішньоторговельна політики. Основні теорії міжнародної торгівлі. 3. Протекціонізм і вільна торгівля. 4. Інструменти протекціоністської зовнішньоторговельної політики: тарифні і нетарифні.	6
18	Міжнародний рух капіталу і робочої сили 1. Міжнародний рух капіталів. Причини вивозу капіталу. Наслідки вивозу капіталу. 2. Види та форми міжнародних кредитів. 3. Міжнародна міграція робочої сили. Сутність та причини міграції робочої сили. 4. Форми міжнародної міграції робочої сили. Наслідки міграції робочої сили для країни-експортера та країни-імпортера робочої сили.	6
19	Міжнародні валютно-фінансові відносини 1. Міжнародна валютна система та її еволюція. 2. Валютний курс та політика його регулювання. Види валютних курсів. Реальний та номінальний валютний курси. Котирування. 3. Платіжний баланс: структура та методи збалансування.	6
	Разом	92

Питання для консультацій:

1. Валовий внутрішній продукт та валовий національний продукт України.
2. Проблема оцінки національного багатства.
3. Тіньова економіка в зарубіжних країнах та в Україні.
4. Інвестиції та їх вплив на ринкову економіку.
5. Проблеми безробіття в Україні.
6. Соціально-економічні наслідки безробіття.
7. Взаємозв'язок інфляції та безробіття.

8. Мінімальна заробітна плата та прожитковий мінімум: особливості формування та динаміка в Україні.

9. Основні недоліки ринкового саморегулювання та напрями їх подолання в економічній системі.

10. Економічні аспекти глобальних проблем людства.

11. Проблеми і перспективи участі України у світових інтеграційних процесах.

12. Співробітництво України з міжнародними валютно-фінансовими організаціями.

Методи навчання:

- пояснювально-ілюстративний метод;
- інформаційно-рецептивний;
- репродуктивний метод;
- дослідницький метод;
- ділова гра;
- метод проблемного викладу;
- евристичний.

Форма підсумкового контролю успішності навчання

Формою підсумкового контролю успішності навчання є залік.

Питання для підсумкового контролю:

1. Економіка як складова теорії та практики в суспільстві.
2. Еволюція предмету та основні школи економічної теорії.
3. Категорії, закони та функції економічної теорії.
4. Структура й методи економічної науки.
5. Сутність та структура економічної системи. Типи, види й моделі економічних систем.
6. Економічний зміст відносин власності. Типи, види і форми власності.
7. Економічні потреби та інтереси як рушійні сили господарської діяльності.
8. Суспільне виробництво: суть та основні форми.
9. Основні фактори виробництва.
10. Проблема економічного вибору. Крива виробничих можливостей.
11. Ринок: суть та умови функціонування.
12. Структура ринку.
13. Функції ринку.
14. Інфраструктура ринку.
15. Гроші: суть, еволюція та функції.

16. Види грошей.
17. Грошова маса та грошовий обіг.
18. Грошова система: суть, структура і типи.
19. Мікроекономічні суб'єкти та їх поведінка.
20. Попит та чинники, які на нього впливають. Закон попиту.
21. Пропозиція та фактори впливу на неї. Закон пропозиції.
22. Ринкова рівновага, її зміни та відхилення.
23. Підприємництво та організаційно-правові форми підприємницької діяльності.
24. Види підприємств за розміром та формою власності.
25. Витрати виробництва: сутність та класифікація.
26. Дохід та прибуток підприємства.
27. Конкуренція: суть та значення в ринковій економіці. Закон конкуренції.
28. Ринок чистої конкуренції та ринок чистої монополії
29. Монополістична конкуренція та диференціація товару.
30. Характеристика ринку олігополії.
31. Методи конкурентної боротьби.
32. Антимонопольна політика держави. Антимонопольне законодавство.
33. Сутність макроекономіки та цілі макроекономічної політики.
34. Економічний зміст та принципи побудови системи національних рахунків.
35. Валовий внутрішній продукт (ВВП) та методи його обчислення.
36. Економічний цикл: сутність, фази і види.
37. Економічне зростання: поняття, види та фактори.
38. Зайнятість та причини виникнення безробіття.
39. Види безробіття та його вимірювання.
40. Соціально-економічні наслідки безробіття.
41. Державне регулювання зайнятості.
42. Інфляція: сутність, причини виникнення та види.
43. Соціально-економічні наслідки інфляції.
44. Антиінфляційна політика держави.
45. Доходи населення та їх вимірювання.
46. Розподіл доходів у суспільстві.
47. Добробут населення та соціальна політика держави.
48. Кредит: зміст, принципи функціонування, форми та види.
49. Суть та структура банківської системи.
50. Грошово-кредитна політика: суть, цілі та інструменти.
51. Державний бюджет та його функції. Доходи і видатки державного бюджету.
52. Бюджетний дефіцит: причини виникнення та способи погашення.
53. Державний борг та способи його обслуговування
54. Податки та податкова політика. Крива Лаффера.
55. Фіскальна політика та її інструменти.
56. Світове господарство та його структура.
57. Валютний курс та політика його регулювання.

58. Зовнішньоторговельна політика: види й методи.
59. Сутність, причини та форми міжнародного руху капіталу.
60. Міжнародна міграція робочої сили: причини та види.

Методи та засоби діагностики успішності навчання

В процесі вивчення дисципліни “Основи економічної теорії” використовуються наступні методи діагностики успішності навчання: усне опитування, письмові роботи, самостійні роботи, тестові завдання, залік.

Критерії оцінювання

Критерій оцінювання знань, умінь і навичок студентів з навчальної дисципліни при семестровому контролі необхідно розробляти виходячи з таких загальних рекомендації, за якими виставляти:

- “зараховано” - якщо студент: уміє чітко викласти зміст питання; дає глибокі, вичерпні відповіді на додаткові питання; демонструє розуміння об’єктивних зв’язків між фактами та явищами, на які опирається при розкритті питання; володіє глибокими знаннями теми, в тому числі літератури та періодики, що відноситься до теми; уміє пов’язати теоретичні положення з практичними результатами; здатний робити логічні та глибокі висновки.

- “не зараховано” – якщо студент: не може відтворити зміст питання; не вміє пов’язати теоретичні питання з практичними результатами; дає непослідовні та неправильні відповіді на додаткові питання.

Методичне забезпечення

1. Методичні вказівки до семінарських занять з дисципліни “Економічна теорія” для студентів денної форми навчання спеціальності “Правознавство”// Н.М. Бобох. - Луцьк: ВНУ імені Лесі Українки, 2012. - 39 с.

2. Тестові завдання для підсумкового контролю знань студентів денної форми навчання неекономічних напрямів підготовки з дисциплін «Економічна теорія» і «Основи економічних теорій» / упоряд. Стрішенець О. М. та ін.. – Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013. – 148 с.

Список джерел

1. Аналітична економія: Макроекономіка і мікроекономіка : [підручник] : у 2 кн. / С. М. Панчишин, П. І. Островерх, В. Б. Буняк. – Кн. 1 : Вступ до аналітичної економії. Макроекономіка. – К. : Знання, 2009. – 723 с.
2. Башнянин Г. І. Мікроекономічна теорія: [навч. посібник] / За ред. Башнянина Г. І. і Щедрої О. В. – Львів : Новий світ, 2007. – 640 с.
3. Безугла В. О., Постіл І. І. Мікроекономіка: [навч. посібник] / В.О. Безугла, І. І. Постіл. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 288 с.

4. Беляєв О. О. Політична економія : [навч. посібник] / О. О. Беляєв, А. С. Бебело. – К.: КНЕУ, 2001. – 328 с.
5. Вступ до економічної теорії. Курс лекцій. Частина 1. / З. Ватаманюк, С. Панчишин. – Львів : Новий світ-2000, 2005. – 352 с.
6. Гронтковська Г. Е., Косік А. Ф., Ряба О. І. Економічна теорія: [навч. посібник для сам. вивчення дисципліни] / Г. Е. Гронтковська, А. Ф. Косік, О. І. Ряба. – Рівне: НУВГП, 2010. – 370 с.
7. Економічна теорія : Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка : [навчальний посібник] / Білецька Л. В., Білецький Л. В., Савич В. І. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 652 с.
8. Економічна теорія: [підручник] / За ред. В.М. Тарасевича. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 784 с.
9. Економічна теорія: макро– і мікроекономіка: [підручник] / За ред. З. Ватаманюка та С. Панчишина. – К.: Альтернативи, 2001. – 606 с.
10. Економічна теорія: Політекономія: [підручник] / За ред. В. М. Тарасевича. - К. : "Знання", 2012. - 206 с.
11. Зазимко А. З. Політична економія : [структурно-логічний посібник] / А. З. Зазимко. – Вид. 2-е. – К. : КНЕУ, 2006. – 358 с.
12. Історія економічних учень: [підручник] / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2004. – 1300 с.
13. Костюк В. С. Економічна теорія: [навч. посібник] / В. С. Костюк, А. М. Андрющенко, І. П. Борейко. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 282 с.
14. Мікроекономіка: [підручник] / За ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання, 2007. – 677с.
15. Основи економічної теорії / ред. В. Федоренко, Ю. Ніколенко. – К., 2005. – 510 с.
16. Основи економічної теорії: [навч. посібник] / За заг. ред. П. В. Круша та ін. – К.: Каравела, 2007. – 448 с.
17. Основи економічної теорії: політекономічний аспект / ред. В. Базилевича – К., 2004. – 616 с.
18. Основи економічної теорії: політекономічний аспект: [підручник] / За ред. Г. Климка. – К. – 2004. – 615 с.
19. Політична економія: [навч. посібник] / К. Т. Кривенко, В. С. Савчук, О. О. Беляєв. – К.: КНЕУ, 2001. – 508 с.
20. Шевченко О. О. Історія економіки та економічної думки : сучасні економічні теорії [Текст]: Навч. посіб. – К. : Центр учбової літератури, – 2012. – 288 с.